

Remissvar

Dnr 2023-428

Datum 2024-01-08

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Vissa förslag om kompensation m.m. till personer födda 1957 och 1959 på grund av höjd åldersgräns för förhöjt grundavdrag

Fi2023/02676

SAMMANFATTNING

Konjunkturinstitutet anser att regeringen bör tydligare beskriva på vilket sätt den situation som uppstått till följd av prop. 2021/22:181 inte är önskvärd. Myndigheten anser också att både förslagen om kompensation och om senareläggning av höjningen av åldersgränsen för förhöjt grundavdrag bör utformas på ett mer träffsäkert sätt så att det i huvudsak når grupper som har hamnat i en ekonomisk situation som motiverar ett kontant stöd eller en skattesänkning.

Konjunkturinstitutet bedömer att förslaget i sin nuvarande utformning inte är en träffsäker åtgärd. Kostnaden för förslaget är 3,2 miljarder och det är sannolikt att en stor del av detta belopp kommer att utbetalas till personer födda 1957 som enbart påverkas av åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget. Förslaget har, som påpekas i konsekvensanalysen, också en relativt liten effekt på den ekonomiska standarden för personer i den lägsta inkomstgruppen.

Det är också viktigt att undvika framtida krav på kompensation till personer som påverkas av höjda åldersgränsen i pensions- och socialförsäkringssystemen eftersom kompensationer generellt riskerar att undergräva förslagets syfte och arbetet med långsiktigt höjda, hållbara och trygga pensioner.

Konjunkturinstitutet anser att personer födda 1957 och 1959 har haft tid att anpassa sig till den höjda åldersgränsen för förhöjt grundavdrag. Det är också viktigt att regeringen i framtiden kan fatta beslut som innebär ändrad skatt för personer som gått i pension eller fattat beslut om att gå i pension utan att det kombineras med en kompensation.

SKÄLEN TILL MYNDIGHETENS BEDÖMNING

Förslaget om kompensation till personer födda 1957 bedöms inte vara träffsäkert

I promemorian framförs att höjningen av åldersgränserna i socialförsäkringssystemet och skattesystemet till följd av prop. 2021/22:181 lett till en situation som inte är önskvärd eftersom åldersgränserna i regelsystemen skiljer sig åt för personer födda 1957. Promemorian förklarar dock inte varför en sådan situation inte är önskvärd.

Det är möjligt att skillnaderna i åldersgränser kan leda till situationer för vissa personer som inte är önskvärda, men det inte är klart i promemorian att sådana situationer faktiskt

uppstår. Om en situation uppstår som motiverar en ekonomisk kompensation, så gäller den sannolikt inte alla personer födda 1957.

För att förstå vad det är för situationer som kan uppstå är det nödvändigt att förstå vilka skillnader i åldersgränser för personer födda 1957 som prop.2021/22:181 lett till. Det är också viktigt att förstå vilka personer som påverkas negativt av skillnaderna och på vilket sätt de påverkas.

Konjunkturinstitutet tolkning av prop. 2021/22:181 är att de ändringar som påverkar personer födda 1957 negativt, utöver åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget, är:

- Ändringarna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade,
- Ändringarna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring,
- Ändringarna i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor,
- Ändringarna i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken
- Ändringarna i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare,
- Ändringarna i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare,

eftersom det för dessa ändringar i prop.2021/22:186 hade varit förmånligt för personer födda 1957 om åldersgränserna hade höjts till 66 år, men övergångsregler gör att åldersgränsen för dem fortfarande är 65 år. Därtill innebär övergångsregler att åldersgränsen för bostadstillägg och garantipension för personer födda 1957 fortfarande är 65 år, vilket nämns i promemorian.

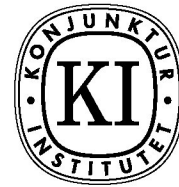
Konjunkturinstitutet bedömer att de listade regeländringarna påverkat personer födda 1957 enligt följande:

- Den höjda åldern för förhöjt grundavdrag påverkar alla personer som är födda 1957, eftersom den innebär att deras inkomst efter skatt blir lägre under 2023. Det gäller oavsett om inkomsten kommer från pension eller arbete.¹
- Ändringarna i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade påverkar personer födda 1957 som skulle ha beviljats assistansersättning eller personlig assistans under delar av 2022 och 2023 (från att de fyllt 65 till att de fyllt 66 år).
- Ändringarna i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och i lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor påverkar de personer födda 1957 som blir arbetslösa under delar av 2022 och 2023 (från att de fyllt 65 till att de fyllt 66 år).²
- Ändringarna i lagen (2010:111) om införande av socialförsäkringsbalken påverkar personer födda 1957 som skulle erhållit änkepension delar av 2022 och 2023 (från att de fyllt 65 till att de fyllt 66 år).
- Ändringarna i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare och i lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare påverkar nyanlända invandrare födda 1957 som skulle ha haft

---

¹ Det är olyckligt att åldersgränsen i jobbskatteavdraget inte ändrades samtidigt med åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget, vilket KI påpekade i sitt remissvar till prop.2021/22:181.

² Och egentligen bara en delmängd av dessa: de personer födda 1957 som blir arbetslösa och om reglerna inte ändrats hade valt att vara arbetslösa i stället för att gå i pension.

rätt till dessa insatser under delar av 2022 och 2023 (från att de fyllt 65 till att de fyllt 66 år).

Konjunkturinstitutet anser att det kan vara motiverat med ett stöd till personer som hamnar i en svår ekonomisk situation till följd av både ändringen av åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget och några av prop. 2021/22:181:s övriga delar listade ovan. Det är dock oklart utifrån promemorian för hur många personer sådana situationer faktiskt uppstår.

Konjunkturinstitutet anser också att det kan vara motiverat med ett stöd till personer födda 1957 med garantipension eller bostadstillägg om de hamnat i en svår ekonomisk situation under 2023 när de tagit emot dessa ersättningar utan att också ha fått tillgång till det förhöjda grundavdraget. För att motivera kompensationen hade det varit bra om promemorian kompletterats med en analys som visar att ändringarna i prop. 2021/22:181 lett till att en sådan situation har uppstått.

Slutligen anser Konjunkturinstitutet att det är otydligt motiverat varför den situation som uppstått för övriga personer födda 1957, alltså de som enbart påverkas av höjningen av åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget inte är önskvärd. Situationen som följer av prop. 2021/22:181 är enligt myndighetens läsning densamma för personer födda 1957 under 2023 som den blir för personer födda 1958 under 2024. Situationen får också anses vara i linje med den effekt som höjningen av åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget är tänkt att ha. Det är därför otydligt varför dessa personer ska kompenseras.

Risker med att kompensera för ändringar i pensions- och trygghetssystemet

Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen är Pensionsgruppens arbete för långsiktigt höjda, hållbara och trygga pensioner viktigt. En konsekvens av att människor i Sverige lever längre är att arbetslivet också måste bli längre. Det är därför viktigt att åldersgränserna i pensionssystemet höjs. I en sådan situation är det viktigt att inte kompensera personer för de höjda åldersgränserna om det inte finns mycket goda skäl. Kompensationer motverkar generellt regeländringarnas syfte. Det är också olyckligt om kompensationen i sin nuvarande utformning, där många personer kompenseras utan starka skäl, riskerar leda till krav på nya kompensationer vid framtida regeländringar för långsiktigt höjda, hållbara och trygga pensioner.

Senarelagd höjning av åldersgränsen för rätt till förhöjt grundavdrag

Konjunkturinstitutet bedömer att den senarelagda höjningen av åldersgränsen för förhöjt grundavdrag inte heller är träffsäker. Effekten av ändringarna i skatte- och socialförsäkringssystemen för personer födda 1959 under 2026 är desamma som för personer födda 1957 under 2023. Skälen till myndighetens bedömning av träffsäkerheten är därför också desamma som för förslaget om kompensation till personer födda 1957. Däremot ser myndigheten inte att den senarelagda höjningen innebär någon risk för framtida krav på kompensation.

Personer födda 1957 och 1959 har haft tid på sig att anpassa sig till de ändrade reglerna

Regeringen skriver att riksdagsbeslutet om höjningen av åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget fattades så sent (31 maj 2022) att personer födda 1957 kan ha fattat ett beslut om pensionering baserat på en felaktig uppfattning om skattereglerna för 2023. Konjunkturinstitutet anser inte att datumet för beslutet är skäl nog att införa en kompensation. Om regeringens argument tillämpas mer generellt skulle det utesluta alla skatteändringar för personer som redan har gått i pension. Dessutom anser Konjunkturinstitutet att det i det aktuella fallet fanns tid för personer födda 1957 och 1959 att förbereda sig på konsekvenserna av förslaget, eftersom justeringen av åldersgränsen för det förhöjda grundavdraget aviserades redan i budgetpropositionen för 2021.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Albin Kainelainen. Föredragande har varit Sebastian Escobar-Jansson

Albin Kainelainen
Generaldirektör